

บทความรับเชิญ

ราชการส่วนภูมิภาคกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดในประเทศไทย¹

สุกิจ เจริญรัตนกุล²

วันที่รับบทความ: 21 กรกฎาคม 2566

วันที่แก้ไขครั้งสุดท้าย: 29 สิงหาคม 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์: 5 กันยายน 2566

ราชการส่วนภูมิภาค หมายถึง หน่วยราชการของกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ที่มีหน่วยงานและเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางไปปฏิบัติงานอยู่ในเขตจังหวัดและอำเภอ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด ทั้งนี้ การเป็นราชการส่วนภูมิภาคของหน่วยงานต่างๆ นั้น กระทรวง ทบวง กรมต้นสังกัดจะต้องกำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา

ราชการส่วนภูมิภาคของประเทศไทยในอดีตและปัจจุบัน

การสถาปนาความเป็นเอกภาพของประเทศไทย (สยาม) ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ภายใต้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. 116 (พ.ศ. 2441) ซึ่งต่อมาแก้ไขปรับปรุงเป็นพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 นั้น มีองค์ประกอบสำคัญอยู่ที่การปกครองส่วนภูมิภาคที่มีปรัชญาและโครงสร้างรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง เรียกว่า ระบบเทศาภิบาลโดยจัดแบ่งเขตการปกครองเป็นลำดับชั้น คือ มณฑล เมือง อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน รวมทั้งทรงริเริ่มนำร่องการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบของสุขาภิบาล โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกาสุขาภิบาลกรุงเทพ ร.ศ. 116 (พ.ศ. 2441) และพระราชบัญญัติสุขาภิบาลฯ ฉบับต่างๆ ถัดมานั้น ผู้เขียนสันนิษฐานว่ารัชกาลที่ 5 ทรงมีพระราชประสงค์ให้เป็นไปตามรูปแบบของประเทศฝรั่งเศสที่มีการปฏิวัติระบอบการเมืองเป็นประชาธิปไตยในระบบกึ่งรัฐสภาถึงประธานาธิบดีเมื่อปี ค.ศ. 1789 (พ.ศ. 2332) ซึ่งตรงกับยุครัชกาลที่ 1

¹ แก้ไขเพิ่มเติมจากต้นฉบับเดิมที่ตีพิมพ์ครั้งแรกในหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันพุธที่ 28 มิถุนายน 2566 หน้า 2 และหน้า 5

² ศิษย์เก่าหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ M.A. (Pol. Sc.) Eastern New Mexico University, Cert. of Advanced Studies (Pol. Sc. & Pub. Ad.) / Equivalent to Ph.M. from Oxford University, UK Northern Illinois University, วปอ. รุ่นที่ 43

อดีตรองปลัดกระทรวงมหาดไทย, อดีตอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, และอดีตอธิบดีกรมการปกครอง

แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยคณะปฏิวัติฝรั่งเศสได้เร่งรัดให้มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี (Maire) ในทันทีเพื่อไปเป็นผู้บริหารท้องถิ่นในระดับเทศบาลชุมชน (Commune) ทั่วประเทศนับหมื่นแห่ง และพัฒนาการต่อเนื่องเรื่อยมาจนฝรั่งเศสมีเทศบาลชุมชนเต็มพื้นที่เป็นจำนวนประมาณ 36,000 แห่ง (ยกเว้นยุค Napoleon Bonaparte ในช่วงปี ค.ศ. 1800-1814 หรือ พ.ศ. 2343-2357) แต่ฝรั่งเศสได้ถูกออกแบบให้มีการปกครองส่วนภูมิภาคในระดับมณฑล (Region) ระดับจังหวัด (Departement) ที่มี ผู้ว่าราชการมณฑลและผู้ว่าราชการจังหวัด (Prefet) ที่แต่งตั้งโดยประธานาธิบดีภายใต้มติเห็นชอบของ ครม. เป็นผู้บริหารสูงสุด และมีนายอำเภอ (Sub - prefet) ที่แต่งตั้งโดยกระทรวงมหาดไทยเป็นหัวหน้าราชการส่วนภูมิภาคในระดับอำเภอ (Arron - dissement) เปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ ที่มีการปฏิวัติระบอบการเมืองมาเป็นประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาที่มีกษัตริย์เป็นประมุขมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1649 (พ.ศ. 2192) ซึ่งตรงกับยุคพระเจ้าปราสาททองแห่งกรุงศรีอยุธยา นั้น อังกฤษเคยมีการปกครองท้องถิ่นในระดับ Parish และ County ของแคว้นบางแห่งภายใต้ระบบศักดินามาก่อนแล้ว และถัดมาเมื่อผนวก England, Wales, Scotland และ North Ireland เข้ามารวมกันเป็น the United Kingdom ได้เมื่อปี ค.ศ. 1801 (พ.ศ. 2344) นั้น ความแตกต่างในด้านเชื้อชาติของ 4 ประเทศเดิมในอดีตได้ทำให้สหราชอาณาจักรมีพัฒนาการปกครองท้องถิ่นเต็มพื้นที่ชุมชนทุกระดับ โดยเฉพาะการปฏิรูปท้องถิ่นครั้งใหญ่ภายใต้กฎหมาย The Great Reform Act 1832 และ The Municipal Corporation Act 1835 ได้เป็นผลให้ราชการส่วนภูมิภาคของสหราชอาณาจักรต้องถูกยุบเลิกหมดสิ้นไปในที่สุด

สำหรับประเทศไทยในยุคถัดมาที่มีการเปลี่ยนแปลงระบอบการเมืองการปกครอง ในปี พ.ศ. 2475 โดยคณะราษฎรนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2476 ได้กำหนดให้รัฐไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นองค์ประมุขในรูปแบบเดียวกันกับสหราชอาณาจักร และในปีเดียวกันนั้นก็ได้รับเริ่มตราพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2476 เพื่อยกฐานะสุขาภิบาล 35 แห่งที่มีอยู่ในยุคนั้นให้เป็นเทศบาลทั้งหมดและเร่งส่งเสริมให้มีการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลทั่วราชอาณาจักร แต่ยังคงให้รัฐไทยดำรงโครงสร้างการปกครองส่วนภูมิภาคไว้เหมือนเดิม (มีการเปลี่ยนแปลงเพียงยุบเลิกหน่วยการปกครองในระดับ “มณฑล” และเปลี่ยนชื่อหน่วยการปกครองในระดับ “เมือง” เป็นชื่อใหม่ว่า “จังหวัด”) ซึ่งผู้เขียนสันนิษฐานว่าแกนนำของคณะราษฎรคงตระหนักว่าสภาพสังคมไทยยังมีความจำเป็นต้องมีการปกครองส่วนภูมิภาคในรูปแบบเดียวกับประเทศฝรั่งเศส โดยเฉพาะการเป็นกลไกสำคัญของรัฐบาลและราชการส่วนกลางในการเร่งพัฒนาประเทศที่อยู่ในสภาพเศรษฐกิจสังคมด้อยพัฒนาเป็นอย่างมาก อาทิ มีประชากรอ่านออกเขียนได้ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของประเทศ มีบริการไฟฟ้า น้ำประปา - การคมนาคม

ขนส่ง - การให้บริการสาธารณสุขที่ยังไปไม่ถึงตำบลหมู่บ้าน ฯลฯ ในขณะเดียวกันข้อจำกัดในด้านรายได้ท้องถิ่นคืออุปสรรคสำคัญที่ทำให้เทศบาลทั้งหลายไม่สามารถเติบโตอย่างรวดเร็วได้ตามที่คาดหวัง และต้องพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลางไปจัดทำงบประมาณรายจ่ายในเทศบัญญัติทุกๆ ปี ถัดมาในปี พ.ศ. 2495 การปกครองท้องถิ่นไทยที่คณะราษฎรเคยปฏิรูปให้เป็นเทศบาลในรูปแบบเดียวกันทั่วประเทศได้ถูกรัฐบาลในยุคนั้นกำหนดให้ย้อนกลับไปจัดตั้งสุขาภิบาลขึ้นมาใหม่อีกครั้งในเขตพื้นที่ทุกอำเภอทั่วราชอาณาจักร และในปีเดียวกันนั้นก็ได้จัดตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ขึ้นในเขตจังหวัดทุกจังหวัดในลักษณะเดียวกับท้องถิ่นในระดับ Departement ของประเทศฝรั่งเศส ถัดมาในปี พ.ศ. 2514 รัฐบาลในยุคนั้นได้ออกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 24 กำหนดให้ผนวก เทศบาลนครกรุงเทพฯ กับเทศบาลนครธนบุรี เข้าไปรวมเป็นองค์กรเดียวกันเรียกว่า เทศบาลนครหลวง และถัดมาใน พ.ศ. 2515 จึงออกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 25 ปรับเปลี่ยนรูปแบบของเทศบาลนครหลวงเดิมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในรูปแบบพิเศษเรียกว่า กรุงเทพมหานคร (กทม.) โดยกฎหมายฉบับนั้นซึ่งถัดมาอีก 3 ปีได้เปลี่ยนโฉมไปเป็นพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 และแก้ไขเพิ่มเติมอีกหลายฉบับจนถึงฉบับปัจจุบันมิได้กำหนดชื่อตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดของ กทม.ไว้ในตำรับเดียวกับ นายกเทศมนตรีมหานครปารีส, นายกเทศมนตรีมหานครลอนดอน, และนายกเทศมนตรีมหานครนิวยอร์กแต่ได้บัญญัติให้เรียกชื่อตำแหน่งนี้ว่าเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (Governor of Bangkok Metropolitan Administration) ซึ่งทำให้คนจำนวนมากต้องสับสนไปกับตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัด ในส่วนภูมิภาคของประเทศไทยและประเทศฝรั่งเศสที่เป็นรัฐเดี่ยว และผู้ว่าราชการรัฐนิวยอร์ก (Governor of New York) ของสหรัฐอเมริกาที่เป็นสหพันธรัฐ ถัดมาในปี พ.ศ. 2521 รัฐบาลในยุคนั้นได้ทดลองจัดตั้ง อปท. รูปแบบใหม่ขึ้นมาอีก 1 แห่งคือ เมืองพัทยา ซึ่งมีปรัชญาและโครงสร้างแตกต่างกับเทศบาล แต่คล้ายคลึงกับท้องถิ่นขนาดเล็กในรูปแบบผู้จัดการเมือง (City Manager Form) ของสหรัฐอเมริกา

ในฝรั่งเศสถัดจากยุคปฏิวัติ ค.ศ. 1789 (พ.ศ. 2332) ประมาณ 190 ปี รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ค.ศ. 1982 (พ.ศ. 2525) และรัฐบัญญัติ ลงวันที่ 2 มีนาคม ค.ศ. 1982 (พ.ศ. 2525) ว่าด้วยเสรีภาพของเทศบาล จังหวัด และมณฑล ได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นทุกระดับ จึงทำให้ประธานสภามณฑล (Presiden du Conseil Regional) และประธานสภาจังหวัด (Presiden du Conseil Gendral) ที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนได้เป็นผู้บริหารสูงสุดของรัฐบาลท้องถิ่นในระดับมณฑลและในระดับจังหวัด โดยมีนายกเทศมนตรี (Maire) ที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนเป็นผู้บริหารสูงสุดของท้องถิ่นในระดับเทศบาลเหมือนเดิมในอดีต แต่ภายใต้รัฐธรรมนูญฝรั่งเศสฉบับปัจจุบันนี้ การปกครองส่วนภูมิภาคของฝรั่งเศส

ยังคงดำรงอยู่ โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอมีสถานะทางกฎหมายเป็นตัวแทนของรัฐบาลกลางมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติงานของส่วนราชการในเขตจังหวัด และอำเภอให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลกลาง ไม่มีอำนาจหน้าที่ให้คุณให้โทษราชการส่วนท้องถิ่นเหมือนในอดีต แต่ยังคงมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบและกำกับดูแลราชการส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการส่งฟ้องคดีต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ (Conseil Constitutionnel) และศาลปกครอง (Cunseil d'Etat) ให้รัฐบาลท้องถิ่นเพิกถอนการดำเนินการต่างๆ ที่ไม่ชอบด้วยระเบียบกฎหมาย

เปรียบเทียบกับพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยครั้งล่าสุดที่มีการกระจายอำนาจการปกครองลงไปสู่ท้องถิ่นในระดับตำบล โดยการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน 617 แห่งขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2538 และจัดตั้งเพิ่มขึ้นเรื่อยมาจนเต็มพื้นที่ทุกตำบลทั่วประเทศ ภายใต้พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (คล้ายคลึงกับเทศบาลชุมชน หรือ Commune ของฝรั่งเศสที่มีอยู่ 36,700 แห่งในปัจจุบัน) ถัดมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นไว้ในหมวด 9 มาตรา 282-290 รัฐสภาไทยจึงต้องแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดฯ และตราพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาลฯ และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ทำให้รัฐบาลในยุคนั้นต้องเร่งยกร่างแก้ไขกฎหมายลูกในระดับกฎกระทรวง และระเบียบกระทรวงฉบับย่อยฉบับที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา และพระราชกำหนดที่เป็นกฎหมายแม่ เพื่อเร่งรัดถ่ายโอนอำนาจการปกครองและกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่น รวมทั้งแปรเปลี่ยนให้มีการเลือกตั้งนายก อบจ., นายกเทศมนตรี, และนายก อบต. โดยตรงจากประชาชน ซึ่งเป็นระบบประธานาธิบดี มิใช่ระบบสภาเหมือนในอดีต ทำให้สมาชิกสภาท้องถิ่นซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจถ่วงดุลนายก อบท. ได้น้อยลงเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 รวมทั้งฉบับปัจจุบัน และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2553 ยังคงกำหนดให้การปกครองส่วนภูมิภาคดำรงอยู่ในประเทศไทย โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 54-58 และมาตรา 61-65 เหมือนเดิม แต่ต้องพ้นจากตำแหน่งผู้บริหารราชการส่วนท้องถิ่นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ในรูปแบบเดียวกับประเทศฝรั่งเศสในปัจจุบัน

บริบทของราชการส่วนกลาง - ราชการส่วนภูมิภาค - ราชการส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยปัจจุบัน

การเมืองกับระบบราชการเป็นสถาบันที่ต้องอยู่ร่วมกันเสมือนเหรียญเงินตราของทุกสกุลเงินที่มีรูปลักษณะ 2 ด้านอยู่ในเหรียญเดียวกัน รัฐบาลของทุกประเทศในทุกยุคสมัยภายใต้ระบอบการเมืองทุกระบอบจึงต้องมีระบบราชการเป็นกลไกขับเคลื่อนแนวคิดและนโยบายของฝ่ายการเมืองไปสู่การปฏิบัติให้สัมฤทธิ์ผล เช่นเดียวกันกับรัฐไทยทั้งในยุคระบอบเผด็จการและระบอบประชาธิปไตยที่มีโครงสร้างระบบราชการ 3 ส่วน ซึ่งได้แก่ ราชการส่วนกลาง, ราชการส่วนภูมิภาค, และราชการส่วนท้องถิ่น

ราชการส่วนกลางของรัฐไทย ประกอบด้วย ส่วนราชการ 20 กระทรวง 152 กรม และหน่วยงานต่างๆ ที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีที่มีฐานะเทียบเท่ากรมอีก 24 ส่วนราชการ มีข้าราชการพลเรือนสามัญและลูกจ้าง รวมกันทั้งหมดประมาณ 8.5-9 แสนคน (ไม่นับรวมข้าราชการครู 4.15 แสนคน ข้าราชการทหาร 4.10 แสนคน ข้าราชการตำรวจ 2.2 แสนคน, พนักงานรัฐวิสาหกิจ 2.23 แสนคน และลูกจ้างต่างๆ อีกประมาณ 1.9 แสนคน) ราชการส่วนกลางมีงบประมาณปีละ 2-2.5 ล้านล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 65-70 ของรายได้แผ่นดิน ตามข้อมูลปีงบประมาณ 2565 รายงานไว้ว่ารัฐบาลไทยมีงบประมาณ 3.1 ล้านล้านบาท โดยแบ่งเป็นงบของราชการส่วนกลาง 2.1 ล้านล้านบาท กระทรวงที่มีงบประมาณมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ กระทรวงศึกษาธิการ 3.32 แสนล้านบาท, กระทรวงมหาดไทย 3.16 แสนล้านบาท (เป็นเงินอุดหนุน อปท. 2.38 แสนล้านบาท) กระทรวงการคลัง 2.94 แสนล้านบาท กระทรวงกลาโหม 2.03 แสนล้านบาท และกระทรวงคมนาคม 1.75 แสนล้านบาท กระทรวงที่มีงบประมาณน้อยที่สุด 5 อันดับสุดท้าย คือ กระทรวงดิจิทัล 6.97 พันล้านบาท กระทรวงพาณิชย์ 6.52 พันล้านบาท กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 5.16 พันล้านบาท กระทรวงอุตสาหกรรม 4.38 พันล้านบาท และกระทรวงพลังงาน 2.71 พันล้านบาท

ราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ 76 จังหวัด 878 อำเภอ และหน่วยงานในสังกัดกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ที่ต้นสังกัดกำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาให้เป็นราชการส่วนภูมิภาค (7,036 ตำบล และ 74,700 หมู่บ้าน เป็นหน่วยการปกครองในชนบทตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ฯ แต่ไม่ได้มีฐานะเป็นราชการส่วนภูมิภาค) สำนักงาน ก.พ. ไม่มีข้อมูลชัดเจนเกี่ยวกับจำนวนบุคลากรภาครัฐในราชการส่วนภูมิภาค แต่ประเมินได้ว่าจังหวัดและอำเภอต่างๆ ทั่วประเทศมีข้าราชการพลเรือนสามัญและลูกจ้างรวมกันทั้งสิ้นประมาณ 75,000-85,000 คน (ไม่นับรวมข้าราชการครู, ข้าราชการทหาร, ข้าราชการตำรวจ และลูกจ้าง รพ.ในสังกัด สธ.) เช่นเดียวกันกับสำนักงานประมาณที่ไม่มีข้อมูลชัดเจนเกี่ยวกับเม็ดเงินงบประมาณของราชการส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นอำนาจของกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ที่จะจัดสรรแบ่งปันเงินลงไปให้

หน่วยงานใต้สังกัดในระดับจังหวัดและอำเภอ แต่ประเมินได้ว่าราชการส่วนภูมิภาคทั้งระบบมีงบประมาณโดยเฉลี่ยไม่เกินปีละ 8-9 หมื่นล้านบาท หรือไม่ถึงร้อยละ 5 ของงบกระทรวง ทบวง กรมต้นสังกัด

ราชการส่วนท้องถิ่นที่มีปลัด กทม. ปลัดเมืองพัทยา ปลัด อบจ. ปลัดเทศบาล และ ปลัด อบต. เป็นหัวหน้าเหล่าข้าราชการท้องถิ่นปฏิบัติหน้าที่ขับเคลื่อนนโยบายของฝ่ายการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปเป็นผู้บริหาร อบท. 7,850 แห่ง (กทม.,เมืองพัทยา, อบจ. 76 แห่ง, เทศบาลนคร 30 แห่ง, เทศบาลเมือง 195 แห่ง, เทศบาลตำบล 2,247 แห่ง, และ อบต. 5,300 แห่ง) นั้นมีข้าราชการท้องถิ่นและลูกจ้างรวมกันทั้งระบบประมาณ 565,000 คน มีรายได้ประมาณร้อยละ 25-30 ของรายได้แผ่นดิน หรือประมาณปีละ 7-8 แสนล้านบาท โดยข้อมูลปีงบประมาณ 2565 รายงานไว้ว่า อบท. ทั้งระบบมีรายได้รวมกันทั้งสิ้น 7.23 แสนล้านบาท ซึ่งเป็นรายได้ที่รัฐบาลกลางจัดเก็บภาษีให้ 2.24 แสนล้านบาท รัฐบาลกลางแบ่งภาษีให้ 1.86 แสนล้านบาท รัฐบาลกลางจัดสรรเงินอุดหนุนให้ 2.38 แสนล้านบาท และรายได้ที่ อบท. จัดเก็บเอง 6.57 หมื่นล้านบาท (อบท. เกือบทั้งหมดมีรายได้ของตนเองไม่ถึงร้อยละ 10 ของงบประมาณรายจ่ายในทุกปี)

เมื่อเปรียบเทียบกับราชการส่วนกลางและราชการส่วนท้องถิ่น ย่อมมองเห็นได้ว่าราชการส่วนภูมิภาคมีขนาดเล็กมาก อีกทั้งมีโครงสร้างซ้อนซ้อนสาตาในข้อเท็จจริงที่มีหน่วยงานของกระทรวง ทบวง กรม หลายหน่วยที่เข้าไปปฏิบัติงานในเขตจังหวัดและอำเภอ แต่ต้นสังกัดในส่วนกลางมิได้กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาให้เป็นราชการส่วนภูมิภาค (หลายกระทรวงใช้วิธีออก “กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการฯ” ให้เรียกชื่อหน่วยงานในสังกัดที่ปฏิบัติงานในจังหวัดและอำเภอว่า “หน่วยงานเขต” เพื่อเลี่ยงการอยู่ใต้บังคับบัญชาของผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ รวมทั้งการออกประกาศกระทรวงและหนังสือสั่งการข้ามอำนาจผู้ว่าราชการจังหวัด ในลักษณะที่ขัดต่อมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินฯ)

ในปัจจุบันผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ ยังคงมีภาพลักษณ์เป็นผู้ทรงอำนาจในสายตาของคนจำนวนมากที่เข้าใจผิดอยู่กับมโนทัศน์ เจ้าเมืองในยุคสมบูรณาญาสิทธิราช และผู้ว่าราชการจังหวัดในยุคเผด็จการ พ.ศ. 2500-2515 โดยข้อเท็จจริงการบริหารราชการส่วนภูมิภาคของผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ มีข้อจำกัดทั้งในด้านโครงสร้าง บุคลากร และงบประมาณเป็นอย่างมาก ตัวอย่างเช่น สำนักงานจังหวัดที่เป็นหน่วยงานใต้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้ว่าราชการจังหวัดมีพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมทั้งจังหวัด แต่มีข้าราชการและลูกจ้างเพียงจังหวัดละ 25-40 คน มีงบประมาณปีละ 8-10 ล้านบาท จังหวัดต่างๆ มีราชการส่วนภูมิภาคประจำจังหวัดเพียง 15-20 หน่วยงาน อาทิ สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สำนักงานประมงจังหวัด ที่มีข้าราชการหน่วยงานละ 5-10 คน แต่ละหน่วยงาน

มีงบประมาณเพียงปีละ 1-2 ล้านบาท ที่ว่าการอำเภอซึ่งมีพื้นที่รับผิดชอบทุกตำบลหมู่บ้านในเขตอำเภอ มีข้าราชการและลูกจ้างอำเภอละ 15-25 คน มีงบประมาณโดยเฉลี่ยเพียงอำเภอละ 1 ล้านบาท สนง.เกษตรอำเภอ ปศุสัตว์อำเภอ ประมงอำเภอ มีข้าราชการหน่วยงานละ 2-3 คน แต่ละหน่วยงานมีงบประมาณปีละไม่ถึง 1 ล้านบาท เป็นต้น เปรียบเทียบกับ อบจ. ที่มีข้าราชการท้องถิ่นและลูกจ้างแห่งละ 300-600 คน แต่ละ อบจ. มีงบประมาณปีละ 800-3,900 ล้านบาท

เทศบาลนครและเมืองพัทยา มีพื้นที่รับผิดชอบเพียง 100-300 ตารางกิโลเมตร แต่มีข้าราชการและลูกจ้างเป็นจำนวนมากถึงแห่งละ 500-1,000 คน มีงบประมาณแห่งละ 600-3,800 ล้านบาท และ อบต. มีพื้นที่รับผิดชอบ 1 ตำบล มีข้าราชการและลูกจ้างแห่งละ 30-50 คน มีงบประมาณปีละ 20-300 ล้านบาท เป็นต้น

แนวคิดการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดกับราชการส่วนภูมิภาคของประเทศไทยในอนาคต

กระแสความคิดให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด เริ่มเป็นที่สนใจในสังคมไทยอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นแนวคิดตามปรัชญาประชาธิปไตยที่สวຍงาม และผู้ว่าราชการจังหวัดบางคนอาจรู้สึกยินดีที่จะได้รับการปลดทุกข้อออกจากพันธกิจที่แบกรับอยู่ในปัจจุบัน แต่เมื่อคำนึงถึงประโยชน์ของบ้านเมืองแล้ว แนวคิดที่จะให้มีการเลือกตั้ง ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบถึงความเหมาะสมกับสภาพชีวิตจริงทางการเมืองและสิ่งแวดล้อมในสังคมไทยปัจจุบัน รวมทั้งเปรียบเทียบกับอารยประเทศที่เป็นรัฐเดี่ยวเหมือนกับรัฐไทย ตัวอย่างเช่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส ที่ยังคงให้มีระบบราชการส่วนภูมิภาคในระดับจังหวัด 100 จังหวัด และอำเภอ 320 อำเภอ เพื่อถ่วงดุลอำนาจกับรัฐบาลท้องถิ่น 26 มณฑล 100 จังหวัด 36,700 เทศบาลชุมชน และราชอาณาจักรสวีเดน ที่ยังคงมีระบบราชการส่วนภูมิภาคที่ประกอบด้วย 21 แคว้น เพื่อเชื่อมโยงรัฐบาลกลางกับรัฐบาลท้องถิ่น 290 แห่ง โดยให้มีผู้ว่าราชการแคว้นที่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลกลางทำหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด และสหราชอาณาจักร ที่ยุบเลิกระบบราชการส่วนภูมิภาคไปทั้งหมด ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 19 แต่ถัดมาในศตวรรษที่ 20 จึงกลับมาจัดตั้งหน่วยงานภูมิภาคในระดับแคว้นต่างๆ ขึ้นมาใหม่ เพื่อเชื่อมโยงประสานนโยบายของรัฐบาลกลางและถ่วงดุลอำนาจท้องถิ่นในระดับต่างๆ อาทิ Government Offices for the Regions, Regional Development Agencies, และ Regional Chambers และประเทศญี่ปุ่น ที่เริ่มพัฒนาการปกครองท้องถิ่นในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อ ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) และเพิ่มการกระจายอำนาจลงไปสู่ท้องถิ่นมากขึ้นเรื่อยมาจนถึงทศวรรษของปี ค.ศ. 1990 (พ.ศ. 2533-2542) จึงทยอยยุบเลิกราชการส่วนภูมิภาคให้เหลือเพียงส่วนกลาง

กับ ส่วนท้องถิ่น ที่ประกอบด้วย 47 จังหวัดและเทศบาลประเภทต่างๆ 3,258 เทศบาล ซึ่งทั้ง 4 ประเทศดังกล่าวในช่วงต้นล้วนมีประชาชนที่มีมาตรฐานชีวิตสูงและเป็นสังคมปลอดคอร์รัปชันทั้งสิ้น

เช่นนี้แนวคิดให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดในประเทศไทยปัจจุบันจึงมีโจทย์สำคัญที่ควรไตร่ตรองอย่างรอบคอบใน 3 ประเด็น คือ (1) การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดจะบริสุทธิ์โปร่งใสหรือไม่ (2) การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดจะแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ และการฉ้อราษฎร์บังหลวงได้หรือไม่ และ (3) การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดจะทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่าง อบท. กับรัฐบาลกลางได้โดยง่ายหรือไม่

ในประเด็นแรก การเลือกตั้งในสังคมประชาธิปไตยไทยที่เคยใช้อิทธิพลชุมชนและตระกูลแฉกรองเท้า แจกปลาหูในอดีต 50-60 ปีที่ผ่านมา ได้ถูกปรับเปลี่ยนกลยุทธมาเป็นการใช้เงินเป็นปัจจัยซื้อสิทธิ์ขายเสียงกันดาซัดจนถึงกับมีผู้ให้คำนิยามว่าเป็นวิถีธนาธิปไตย แม้ผลการเลือกตั้งผู้ว่า กทม. และในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ 14 พ.ค. 2566 เริ่มมีความหวังกับ **วัฒนธรรมการเมืองใหม่** ที่ประชาชนจำนวนมากไม่ให้ความร่วมมือกับการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ผสมผสานไปกับ **วัฒนธรรมการเมืองดั้งเดิม**ที่เอื้อต่อการดำรงอยู่ของวิถีธนาธิปไตย ผู้เชี่ยวชาญการเลือกตั้งคาดกันว่าการเติบโตของวัฒนธรรมการเมืองใหม่จะต้องใช้เวลาอีกไม่น้อยกว่า 2 สมัยการเลือกตั้งในอนาคตข้างหน้า โดยเฉพาะในเวทีเลือกตั้ง อบท. ที่ผ่านมา ผู้ชนะต้องจ่ายเงินกันเป็นจำนวนมากอย่างน่าตกใจ ฉะนั้นจึงมีการประเมินกันว่าหากมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดขึ้นเมื่อใด เมื่อนั้นก็จะได้เห็นการซื้อสิทธิ์ขายเสียงกันอย่างหนักหน่วงแพร่สะพัดไปทั่วประเทศ

ในประเด็นที่สอง ไม่มีผู้ใดปฏิเสธว่ารัฐไทยมีปัญหาร้ายแรงเรื้อรังอยู่กับระบบอุปถัมภ์ และการคอร์รัปชันในแวดวงการเมืองและระบบราชการทุกระดับ ซึ่งโดยข้อเท็จจริงนั้นราชการส่วนภูมิภาคมีปัญหาเหล่านั้นน้อยมาก เพราะผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ มีอำนาจค่อนข้างจำกัดในการบริหารงานบุคคลกับผู้ใต้บังคับบัญชาที่เป็นข้าราชการจากหลากหลายต้นสังกัดและไม่มียงบประมาณจำนวนมากให้โกงกินได้โดยสะดวก **เปรียบเทียบกับราชการส่วนกลาง** ที่รัฐมนตรี ปลัดกระทรวง อธิบดีกรมต่างๆ มีอำนาจใช้ระบบอุปถัมภ์ครอบงำระบบคุณธรรมให้คุณให้โทษเหล่าข้าราชการในสังกัดได้อย่างกว้างขวาง และบางแห่งมีการซื้อขายตำแหน่งเป็นที่บั่นทอนขวัญกำลังใจข้าราชการสุจริตที่มีความรู้ความสามารถ อีกทั้งราชการส่วนกลางมีงบประมาณมหาศาลให้ฝ่ายการเมืองและข้าราชการระดับสูงบางคนร่วมมือกันฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็นเม็ดเงินนับพันนับหมื่นล้านบาท เช่นเดียวกับใน**ส่วนท้องถิ่น** ที่ผู้บริหาร อบท. ใช้ระบบอุปถัมภ์ให้คุณให้โทษข้าราชการท้องถิ่นได้โดยง่ายและมีการซื้อขายตำแหน่งกันอย่างดาษดื่น รวมทั้งมีปัญหาคอร์รัปชันมากมายในการดำเนินแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่างๆ

เป็นเม็ดเงินนับสิบนับร้อยล้านบาทภายใต้ความร่วมมือของฝ่ายการเมืองกับข้าราชการท้องถิ่น ข้อเท็จจริงเหล่านี้ปรากฏชัดแจ้งอยู่ในฐานข้อมูลการไต่สวนสืบสวนและจำนวนคดีทุจริตฯ ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เช่นนี้จึงมองไม่เห็นว่าการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดจะเป็นความหวังใหม่ให้กับ การแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์และปัญหาคอร์รัปชันได้แต่อย่างใด ความสำเร็จในการรักษา โรค มะเร็งร้ายดังกล่าวในระบบราชการไทย จำเป็นต้องปฏิรูปการใช้เทคนิคและเครื่องมือ ขี้นวัตกรรมปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมให้เป็นมาตรฐานเดียวกับนานาชาติ และ จะต้องปฏิรูปมาตรการควบคุมและตรวจสอบการทุจริตให้เข้มข้นมีประสิทธิภาพมากกว่า ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งจะต้องปฏิรูปองค์กร / หน่วยตรวจสอบการทุจริต และแก้ไข กฎหมายปราบคอร์รัปชันให้มีความศักดิ์สิทธิ์กำหนดบทลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างไม่ปรานีให้ มีโทษจำคุกอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 10-20 ปี เป็นต้น

ในประเด็นที่สาม คือข้อกังวลของบรรดาฝ่ายความมั่นคงทั้งหลายว่าการเลือกตั้งผู้ว่า ราชการจังหวัด และการยกเลิกราชการส่วนภูมิภาคจะทำให้ประเทศไทยไม่มี **โซ่ข้อกลาง** เชื่อมโยง รัฐบาลกลางกับ อปท. จำนวน 7,850 แห่ง ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าวิตกอย่างยิ่ง โดยข้อเท็จจริง อปท. ทั้งหลายในประเทศไทยล้วนมีอิสระในการบริหารงานนโยบาย การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณเป็นอย่างมาก อีกทั้งรัฐบาลกลางมีศักยภาพต่ำมากในการติดตามดูแล ความคุ้มค่าของการใช้จ่ายงบประมาณและตรวจสอบการทุจริตของ อปท. และถ้าหากใน อนาคตมี อปท. ไต หรือมี อปท. จำนวนมากร่วมกันดำเนินนโยบายที่ขัดต่อหลักการสำคัญ ของรัฐ ก็อาจนำไปสู่ความขัดแย้งปั่นป่วนขึ้นในสังคมไทย และอาจนำไปสู่ภาวะวิกฤตเหมือน กรณีของ Scotland ในสหราชอาณาจักร และกรณีของ 4 จังหวัด ในแคว้น Catalan ของ ราชอาณาจักรสเปน และกรณีของรัฐ Bavaria ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันที่ขัดแย้งกับ รัฐบาลกลางในหลายเรื่องหลายประเด็น และขยายวงกว้างไปถึงขั้นจะใช้ประชามติประกาศ อิสระภาพแยกตัวออกไปจัดตั้งรัฐใหม่ เป็นต้น

เมื่อประมวลข้อเท็จจริงใน 3 ประเด็นดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นส่วนตัว ว่าราชการส่วนภูมิภาคยังมีความจำเป็นต้องดำรงไว้เพื่อเชื่อมโยงแนวนโยบายของรัฐบาล กลางและถ่วงดุลอำนาจกับ อปท. ที่มีอยู่ในทุกระดับเต็มพื้นที่ทุกตารางนิ้วของ ราชอาณาจักรไทย นอกจากนี้ อปท. ในประเทศไทยยังมีปัญหาสำคัญเรื้อรังที่คนทั่วไปมองไม่เห็นอีก อย่างน้อย 3 เรื่องใหญ่ๆ คือ (1) การใช้จ่ายงบประมาณในแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ไม่ คำนึงค่าการลงทุน (2) การจ้างบุคลากรเป็นจำนวนมากเกินความจำเป็นไม่สมดุลกับปริมาณงาน (3) ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้อย่างมหาศาลระหว่าง อปท. ขนาดใหญ่ - ขนาดกลาง - ขนาดเล็ก ซึ่งปัญหาทั้ง 3 เรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเร่งรีบแก้ไขโดยเร็วเพื่อรักษาผลประโยชน์

ของบ้านเมือง โดยรัฐบาลกลางจะต้องลงไปช่วยปฏิรูปวินัยการคลังที่หย่อนยานเป็นอย่างมากของ อบต.ทั้งหลาย และทบทวนหลักเกณฑ์การกระจายรายได้แผ่นดินเฉลี่ยปีละ 7-8 แสนล้านบาทลงไปให้ อบต. 7,850 แห่งอย่างเป็นธรรม

โดยเฉพาะปัญหาในเรื่องที่ 3 กรณี อบต. ขนาดใหญ่ 111 แห่งมีรายได้ปีละ 600-3,900 ล้านบาท และ อบต. ขนาดกลาง 612 แห่งที่มีรายได้ปีละ 100-500 ล้านบาท เปรียบเทียบกับ อบต. ขนาดเล็กในชุมชนเมือง 3,265 แห่ง ที่มีรายได้ปีละ 50 -100 ล้านบาท และ อบต. ขนาดเล็กในชนบท 3,862 แห่งที่มีรายได้ปีละ 20-50 ล้านบาท (เมื่อลงลึกย้อนไปดูฐานข้อมูลรายได้ของ อบต. ทั้งหลายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2565 จะพบว่า อบต. ขนาดใหญ่ 111 แห่ง มีรายได้รวมกันเฉลี่ยปีละ 1.8-2.2 แสนล้านบาท คูณด้วยเวลา 23 ปี นับเป็นเม็ดเงินมหาศาลถึง 4.15-5.06 ล้านล้านบาท แต่ท้องถิ่นเหล่านั้นเจริญเติบโตขึ้นมาให้เห็นเป็นรูปธรรมค่อนข้างช้ามาก) ซึ่งปัญหาในเรื่องนี้สามารถแก้ไขให้สำเร็จได้ในทันทีภายใต้โครงสร้างภาษีเดิม โดยรัฐบาลกลางเพียงแก้ไขหลักเกณฑ์การแบ่งภาษีและการจัดสรรเงินอุดหนุนที่เป็นรายได้แผ่นดินลงไปให้ อบต. ขนาดเล็กทุกแห่งปีละไม่ต่ำกว่า 100 ล้านบาท และเมื่อใดที่ปัญหาความเหลื่อมล้ำนี้แก้ไขได้สำเร็จ เมื่อนั้นเราก็จะได้เห็นชนบทไทยเจริญเติบโตขึ้นอย่างถ่วงน้ำหนักภายในเวลาไม่เกิน 10 ปี

แนวคิดให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดย่อมหมายถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างระบบราชการไทยให้เหลือเพียงราชการส่วนกลางกับราชการส่วนท้องถิ่นเท่านั้น ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นส่วนตัวว่าควรเป็นเรื่องของอนาคตที่ไม่ไกลนักในการรื้อคอยการเติบโตของวัฒนธรรมการเมืองใหม่ให้ขึ้นมาเป็นเสียงข้างมากอย่างชัดเจนในสังคมไทย อันจะ ส่งผลให้เวทีการเลือกตั้งหลุดพ้นจากวิถีธนธิปไตย และเมื่อนั้นสังคมไทยจะต้องเลือกตั้งตัดสินใจกันว่าสมควรเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการปกครองส่วนท้องถิ่นและระบบราชการให้เป็นไปตาม Model ของประเทศญี่ปุ่น หรือให้คงไว้ในรูปแบบเดิมตาม Model ของฝรั่งเศส แต่โดยข้อเท็จจริงในปัจจุบันที่ปรากฏชัดแจ้งว่า อบต. ในรัฐไทยมีปัญหาฉกรรจ์เรื้อรังหลายเรื่องหลายประเด็น การแก้ไขปัญหาให้ตรงประเด็นจำเป็นต้องพิเคราะห์พยาธิสภาพของปัญหาเหล่านั้น และเลือกใช้วิธีการรักษาที่ถูกต้อง ดังนี้ การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดจึงไม่มีประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวแต่อย่างใด ข้ำรายอาจทำให้ปัญหาต่างๆ ของ อบต. ไทยทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาคอร์รัปชันและความไร้วินัยการคลังภายใต้บริบทการบริหารงานท้องถิ่นที่มีอิสระสูงมาก

โดยข้อเท็จจริงทั้งหลายทั้งปวง วิญญูชนย่อมมองเห็นได้ว่าราชการส่วนภูมิภาคภายใต้ภาวะขาดแคลนทรัพยากรการบริหารเป็นอย่างมากในปัจจุบันต้องแบกรับพันธกิจในการเป็นตัวแทนของรัฐบาลกลางและถ่วงดุลอำนาจกับ อบต. แต่ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา

มารัฐบาลกลางได้กระจายอำนาจการปกครองและทรัพยากรการบริหารทั้งหลายโดยเฉพาะการจัดสรรงบประมาณลงไปให้ อปท. ทั้งระบบเป็นเม็ดเงินประมาณร้อยละ 27-29 ของเงินรายได้แผ่นดินในทุกๆ ปี เปรียบเทียบกับราชการส่วนภูมิภาค ที่มีจำนวนบุคลากรน้อยมาก และได้รับแบ่งปันงบประมาณปีละไม่ถึงร้อยละ 5 ของกระทรวงต้นสังกัด (ยกเว้นในช่วงปี พ.ศ. 2544-2549 ที่รัฐบาลยุคนั้นจัดสรรงบประมาณลงไปให้ผู้ว่าราชการจังหวัด CEO จัดทำแผนงาน โครงการ กิจกรรมบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในทุกๆ ปีงบประมาณ จังหวัดละ 300-450 ล้านบาท (รวม 76 จังหวัด เป็นเงินประมาณปีละ 22,000-30,000 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 8-10 ของงบประมาณกระทรวงมหาดไทย) ดังนั้น เรื่องสำคัญที่รัฐบาลกลางควรเร่งแก้ไขโดยเร็วเพื่อประโยชน์ของบ้านเมืองก็คือปัญหาความขาดแคลนทรัพยากรการบริหารของราชการส่วนภูมิภาค โดยจะต้องกำกับนโยบายและกำหนดหลักเกณฑ์ให้ทุกกระทรวงต้นสังกัดสนับสนุนบุคลากรและงบประมาณลงไปให้หน่วยงานในระดับจังหวัดและอำเภออย่างเพียงพอต่อปริมาณงาน เพื่อให้ราชการส่วนภูมิภาคมีศักยภาพสูงขึ้นกว่าเดิมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งจะต้องปฏิรูประบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลอย่างจริงจังจูงใจไปกับการปฏิรูปกฎหมายและมาตรการป้องกันปราบปรามคอร์รัปชันที่เข้มข้นเด็ดขาดในมาตรฐานเดียวกับสิงคโปร์, ญี่ปุ่น, และอารยประเทศที่ปลอดคอร์รัปชันตามที่ผู้เขียนได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น

ผู้เขียนหวังว่าบทความนี้จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับราชการส่วนภูมิภาคของประเทศไทย และเป็นประโยชน์ต่อการถกแถลงของทุกฝ่ายในเรื่องการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดในวงกว้างต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- ชยาวิธ จันทร และคณะ. (2543). *วิวัฒนาการการปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ..
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัทพิณเนศพรินทร์ติ้ง เซ็นเตอร์.
- ชำนาญ ยุวบูรณ์. (2503). *การรวมอำนาจและการกระจายอำนาจทางการปกครองของกฎหมายไทย*. พระนคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.
- สุกิจ เจริญรัตนกุล. (บก.). (2529). *การเมือง - การบริหารราชการไทย: รวมบทความนักวิชาการ ต่างประเทศ ภาค 1 - ภาค 6*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สุกิจ เจริญรัตนกุล. (2551). *ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของ อปท. ในประเทศไทยปัจจุบัน. เอกสาร ประกอบคำบรรยายวิชาการคลังท้องถิ่นไทย หลักสูตรปริญญาโท วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่นไทย มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2551 - 2554*.
- สุกิจ เจริญรัตนกุล. (2554). *บทบาทของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกับการแก้ไขปัญหา ความเหลื่อมล้ำรายได้ของ อปท. ในประเทศไทยปัจจุบัน. ใน 9 ปี กรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น (น. 7-21)*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.

ภาษาอังกฤษ

- Gremion, C. (2002). *Local Government Development in France: Comparison with Japan*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Herolf, G. (2004). *France, Germany, and the United Kingdom: Cooperation in Time of Turbulence*. Stockholm: Stockholm University Press.
- LaPalombara, J. (Ed.). (1967). *Bureaucracy and Political Development*. Princeton: Princeton University Press.